

I. Čatić *
Fancevljev prilaz 9
10 010 Zagreb

Trebamo hrvatske časopise i hrvatsku znanost

Subotnja večer krajem proljeća 1965. Pita jedna, kasnije vrhunska prirodoznanstvenica: "A koliki je *impact factor* (tek kasnije nazvan *faktorom odjeka*) časopisa u kojem si objavio navedeni rad?" Bila je među prvima koja je mislila da je jedini zadatak hrvatskih znanstvenika pisati za strane časopise, pritom da ništa od toga ne moraju prenijeti u zemlju, posebno zbog preciznog hrvatskog nazivlja. Naime materinji jezik je osnova svega. Zna se tko je 1991. tražio da se ukinu svi hrvatski časopisi koji nisu na engleskom i to tko ih je tada spasio. Od devedesetih godina došlo je do bitnih promjena koje označuju stvaranja nove, industrije brojanja radova za potrebe stvaranja ekstraprofita raznim bazama podataka ili hrvatski podatkarama. Pa i nova pojava. Vješti pisci pišu za naknadu izmisljene radove i prodaju ih zainteresiranim. Valja da promišljanja usustaviti.

Te 1965. Novinarski dom bio je na Mažurancu. Sastale su se dvije, već tada dugogodišnje kolegice u pratnji njihovih supruga. Prva se vratila s jednogodišnje međunarodne stipendije u Francuskoj. Pratio ju je suprug, koji se na neobičan način zaposlio na vodećoj katedri u toj zemlji, kao volontер za svoje područje. Kada je to ispričao, pita ga njezina prijateljica, tada zapošljena na vodećem hrvatskom institutu: "Dobro, objavio si tri rada u francuskom časopisu. A koji je faktor odjeka tog časopisa??" Volonter zabeležio je gleda. Jedan članak bio je prijevod njegovog stručnog članka u hrvatskom časopisu. Preduga je priča da bi se objasnilo kako ga je taj članak doveo do najprestižnije stipendije – one Zaklade Alexander von Humboldt i do osobe kojoj je bilo povjereno osnivanje Kluba hrvatskih humboldtovaca.

Prijateljica je u tim naporima imala izvrsnu podršku u još jednom takvom ljubitelju stranih časopisa, koji je još 1991. predložio Ministarstvu financiranje samo hrvatskih časopisa na stranom jeziku. To je opravdano spriječio tadašnji ministar.

Neki događaji promijenili su cijelokupno izdavanje časopisa, no i doprinos hrvatskih znanstvenika razvoju strukovnog nazivlja i prenošenja znanstvenih znanja i spoznaja u ovu zemlju.

Najprije, broj stanovnika i znanstvenika. Godine 1951., broj

stanovnika bio je 2,58, 1965. 3,34, a 2019. 7,71 milijardi. To je porast od tri puta (<https://www.worldometers.info/world-population/world-population-by-year/>). U svega 70 godina broj znanstvenika porastao je najmanje za tri puta, ako ne i više. Taj porast morao je pratiti i broj časopisa. Papirni časopisi zadržali su relativno stalni broj. No WEB je u posljednjih 30 godina omogućio trajni rast e-časopisa, magazina, novosti i sličnih izvora informacija. Sve se promijenilo. Autor se mora pobrinuti za ideju, naći novac za istraživanja i kada završi rad, sve učestalije plaćati njegovu objavu. To omogućuje svjetski poznatim podatkarama profit i do 40 posto. A je li tako omiljeni faktor odjeka stvarna procjena vrijednosti znanstvenika? On je zamišljen kao помоћ knjižničarima koji trebaju izabrati preplatu za svoju ustanovu. Ne pišem po prvi put o toj temi. Prema umirovljenik, raspolažem sredstvima za plaćanje identifikacije mojih članaka u podatkari *academia.edu*. Jedan od najnovijih citata iz mojih objavljenih tekstova pristigao je tijekom pisanja ovog mišljenja.

Inž. Igor ČATIĆ
UMZGAS, Zagreb

DK 679.5.900.14

Prijedlog o jedinstvenim nazivima za postupke prerade plastičnih masa

Predgovor autoru

Projekt je bio u vremenu razvojnog stadijuma izgradnje postupki za prerade plastičnih masa na području hrvatske i prenosići rezultate u međunarodnu literaturu. U tom smislu pišao sam u mješevinsku "Kemijsku u Industriji" (tr. 4/62) i isto konkretnog projekta kojim je mogao učiniti i to da se u međunarodnoj literaturi ostvario interes i to me je obrazrilo da predložim uređeničkim listu potvrde ove skicije. Za rada "Prilog raspravi o jedinstvenim nazivima za postupke prerade plastičnih masa" napisao sam u vremenu pojednostavljenih i prenosićih mera, nešto i klasike. Potrebo je uočiti da je ovo ipak samo djelomično i prenosiće rezultate u međunarodnu literaturu, da je to u međunarodnoj znanstvenoj namjeri, a ne ovo "Prilog". Nema detaljnije opisivanje postupaka prerade i obrade plastičnih masa, natim neki češki koritenici stručnih i naučnih knjiga za prenositu. Prema koritenici postupak je učinjen u obliku terminologije, ali se upoznaje očekuje da će se taj postupak u učinkoviti način prenijeti u međunarodnu literaturu. Sam "Prilog" potkušava postupke iskratiti po nešto ponovnim objeljivanjem, i nastavio se u tome ići dalje, ali nije se uvek moglo toga striktno pridržati.

Prilog obuhvaća sljedeće područja:

- Postupci za pripremu i prerada sirovog materijala
- II — Postupci za obradu predmeta i poluproizvoda te njihova obrada prenositu
- III — Neki pojmovi koji se javljaju kod postupaka prerade sirovog materijala
- IV — Neki strojevi za pripremu i prerada sirovog materijala
- V — Detaljni prijedlog skraćenog pisanja naziva plastičnih materijala
- Školska primjeda koja ima zadatci da počinje i prenosići rezultate u međunarodnu prenositu i nastojiće da će se uvoziti pri izradi konzervi i nastavje

Na kraju želih bih zahvaliti inž. Ranki Brđić, inž. Antunu Kostiću, inž. Andriji Šimoviću, Inž. Petrušiću i Alenku Šimoviću koji su mi mnogo pomogli svojim dragocjenim savjetima, a napore zahvaljujući njima uvelike su me pomoći u realizaciji ove skicije.

* * * * *

Buduća: TOZ, Zagreb

I — POSTUPCI ZA PRERADA PLASTIČNIH MASA

Postupci za prerada plastičnih masa dijele se u dvije grane:

- 1. Postupci za pripremu i prerada sirovog materijala
- 2. Postupci za obradu predmeta i poluproizvoda te njihova obrada prenositu

Druga grana sadrži postupke za obradu i postavljanje završne tiskane izdaje predmeta i materijala oblikom granula, praha, (brketa) ili u tokučem staku, te u drugim oblikima i u obliku granula.

Druga grana sadrži postupke za obradu i postavljanje završne tiskane izdaje predmeta i materijala oblikom granula, praha, (brketa) ili u tokučem staku, te u drugim oblikima i u obliku granula.

Piva grana dijele se na:

- I — Priprema sirovog materijala
- I B — Prerađa sirovog materijala
- I B — Prerađa sirovog materijala dijele se na:
- 1. Kalupljenje
- 2. Izradba (ekstrudiranje)
- 3. Lijevanje
- 4. Prevaljenje
- 5. Valjanje (kalandriranje)
- 6. Proizvodnja pismuljivih materijala i predmeta
- 7. Fuzijsko spajanje
- 8. Proizvodnja armiranih plastičnih masa

Druga grana dijele se u dvije skupine:

- 1. Skupina postupaka za obradu poluproizvoda te njihova obrada prenositu
- 2. Skupina postupaka za završne radove na poluproizvodima i predmetima

Skupina 1 sadrži sljedeće podupiske:

- 1. Izrada pripremka
- 2. Oštikovanje
- 3. Društvena obrada plastičnih masa
- 4. Nekoliko spajanja

Skupina 2 ima sljedeće podupiske:

- 1. Postupci za završnu obradu predmeta
- 2. Postupci za ukrašenje (dekorativnu) obradu površine

SKRIPTA U INDUSTRIJI br. 1/1964. — 8

Slika 1 – Prva stranica članka I. Čatića, Prijedlog o jedinstvenim nazivima za postupke prerade plastičnih masa, Kem. Ind. 13 (1) (1964), tiskanog u tri broja časopisa *Kemija u industriji*

Thomson Reuters računa na osnovi dvogodišnjega razdoblja za svaki časopis iz svoje baze. Taj se podatak drži jednim od najvažnijih, ako ne i glavnim pojedinačni bibliometrijski pokazatelj te se kao takav koristi kao mjerilo vrijednosti časopisa u knjižničarstvu. Kao takav, sve se češće koristi i u scijentometriji iako mu je stvarna upotrebljivost tu vrlo ograničena, ako je uopće ima, kako primjerice upozorava *urednik časopisa Nature Phillip Campbell* (2008., usp. Čatić, 2009.²). Postavlja se pitanje koliko danas vrijedi procjeniteljima hrvatskih znanstvenika "Tranječnik polimerstva-hrvatsko-englesko-njemački". Ima oko 12 500 hrvatskih naziva, 22 tisuće engleskih i 28 tisuća njemačkih (stanje 2013.).

* Prof. emeritus Igor Čatić
e-pošta: igor.catic@fsb.hr

Slika 2 – Online Trorječnik polimerstva-hrvatsko-englesko-njemački (I. i R. Čatić)
[\(<https://www.fsb.unizg.hr/polimeri/casopis/index.php?pg=rjecnik>\)](https://www.fsb.unizg.hr/polimeri/casopis/index.php?pg=rjecnik).
Rječnik je dostupan i na mrežnim stranicama časopisa "Kemijska industrija"
[\(<http://silverstripe.flkit.hr/kui/o-casopisu/korisne-poveznice/>\)](http://silverstripe.flkit.hr/kui/o-casopisu/korisne-poveznice/)

Koji ima samo za injekcijsko prešanje 235 različitih naziva, koje je bilo moguće povezati samo s pomoću sintezologijskog promišljanja i primjene sustavne teorije (<https://www.fsb.unizg.hr/polimeri/casopis/index.php?pg=rjecnik>). Neka bude dopušteno navesti da je početak stvaranja rječnika povezan upravo s *Kemijom u industriji*.^{3,4} Treba pridodati, danas se vrednuje podjela uspješnosti prema kvartilima. Ponovno podatkare odlučuju, a ne stvarna vrijednost rada.

Toliko o vrednovanju rada hrvatskih znanstvenika. Ponavlja se pitanje trebaju li oni raditi samo za inozemstvo, sve učestalije u okviru raznih nametnutih suradnji (neki to nazivaju kaloboracionizmom, pa je na radovima 235, 987 ili 1451 autor), odnosno trebaju li se dokazati na svjetskoj razini, ali i prenosi znanja i spoznaje u hrvatski znanstveni prostor. Autor pridodaje. On je za ovo rješenje, priznati sve što je netko učinio dostupnim svijetu i svojoj zemlji. I dodatak. Autor priznaje da po današnjim kriterijima ne bi nikada postao znanstvenikom i nastavnikom. No njegov potencijal samo na temelju razgovora prepoznašu šezdesetih godina dva francuska i jedan njemački profesor. Sada se odluku o izboru nastavnika i znanstvenika prenosi na brojače radova. O napredovanjima odlučuju svi, samo ne oni koji trebaju izabrati nasljednike. Svejedno je li kriterij faktor odjeka ili sada pripadanje jednom od četiriju kvartila.

Posljednjih godina zabilježena je nova pojava. Hrvatsku preplavljaju časopisi koji naplaćuju objavu i imaju po broju i 90 % članaka iz jedne daleke zemlje. Drugi su postali odskočna daska za regiju, a zapravo im je samo adresa u Hrvatskoj. Potrebno je otvoriti raspravu kako financirati takve časopise. Sigurno ne novim cima hrvatskih poreznih obveznika. Mora se pritom Ministarstvo obvezati da će za radove hrvatskih autora takvim časopisima pla-

čati istaknutu cijenu. Posebno je pitanje, tko će i kako financirati časopise poput *Kemije u industriji*, koji ujedinjuje sve tematske sastavnice potrebne i stručnjacima u praksi. Neki časopisi koji su bili u bazama Current Contents (CC) već sedamdesetih godina su nestali. No, na području energetike i proizvodnje zamjenila su ih dva vrlo uspješna magazina na hrvatskom i slovenskom.

Posljednjih godina u Hrvatskoj raste broj sveučilišta kao gljive poslije kiše. Gdje to objavljaju ti silni znanstveni i akademski autori, a sredstva koja stoje na raspolaganju za izdavačku djelatnost sve su manja.

Hrvatska se mora odlučiti hoće li financirati časopise i na hrvatskom jeziku. Jezik je temeljni pokazatelj identiteta jednog naroda. Ili treba donijeti odluku da je na visokoškolskoj razini hrvatski nepotreban, da se nastava treba održavati samo na novo-latinском. No kako onda predavati u školi. Pitanja je mnogo. Nadležno Ministarstvo zauzeto je tabletima i nastavom na daljinu, a ne temeljnim pitanjima opstanka hrvatskog jezika, hrvatskih časopisa i ostalih sastavnica nacionalnog identiteta.

Literatura

1. V. Vukoja, Prilog raspravi o vrednovanju znanstvenog leksikografskog rada, Filologija **69** (2017) 237–285.
2. I. Čatić, Faktor odjeka ne može biti čimbenikom izbora u viša zvanja, Strojarstvo **51** (2009) 176.
3. I. Čatić, Potreba stručne terminologije na području plastičnih masa, Kem. Ind. **11** (1962) 212.
4. I. Čatić, Prijedlog o jedinstvenim nazivima za postupke prerade plastičnih masa, Kem. Ind. **13** (1964) 9–13; 169–174; 393–403.